

Öljyntuotantoverkostot Venäjän Arktisella alueella: sosiaaliset vaikutukset ja mahdollisuudet kumppanuuteen

Luonnonvarojen hyödyntäminen lisääntyy jatkuvasti arktisella alueella. Monikansalliset yhtiöt ovat yhä kiinnostuneempia Venäjän arktisen alueen öljyvaroista. Venäjä onkin eräs tärkeimmistä öljyntoimittajista EU:n alueelle ja lähes kaikki Suomeen tuotu öljy tulee Venäjältä. Emme kuitenkaan tiedä riittävästi niistä paikallisista olosuhteista, joissa öljyä Venäjällä tuotetaan.

Venäjän talous on riippuvainen öljytuloista. Valtio valvoo öljyteollisuutta ja on myös merkittävä omistaja alalla. Öljysektorin aiheuttamia sosiaalisia ja ympäristövaikutuksia ei kuitenkaan ole tehokkaasti säännelty Venäjän valtion toimesta. Sen sijaan öljyntuotannon kestävyys ja muun muassa alkuperäiskansojen asemaan on pyritty vaikuttamaan ylikansallisella sääntelyllä, sillä öljyntuotannolla on eri puolilla maailmaa ollut tuhoisia vaikutuksia erityisesti alkuperäiskansojen elinoloihin ja kulttuuriin sekä mahdollisuuksiin harjoittaa perinteisiä elinkeinoja. Tässä tutkimuskokonaisuudessa tutkimme, millaisina öljyntuotannon ongelmat ilmenevät eri puolilla Venäjän arktista aluetta ja millaisin keinoin haittavaikutuksia on pyritty lieventämään.

Oletuksemme on, että tehokkaan kansallisen sääntelyn puuttuessa kansainvälisiin öljyntuotantoketjuihin vaikuttava ylikansallinen sääntely voi edistää paikallisten ihmisten oikeuksia ja parantaa luonnonvarojen käyttöön liittyvän päätöksenteon demokraattisuutta. Tutkimme miten kansallinen ja alueellinen sääntely ja paikalliset olosuhteet vaikuttavat erilaisten ylikansallisten sääntelyinstrumenttien soveltamiseen alkuperäiskansayhteisöjen hyväksi eri puolilla Venäjän arktista aluetta.

Tutkimuksen keskiössä ovat globaalit tuotantoverkostot (GNPs, *global production networks*), jotka muokkaavat alkuperäiskansojen, öljy-yhtiöiden ja muiden toimijoiden välistä vuorovaikutusta Venäjällä. Tutkimme miten tuotantoverkostoja voitaisiin kehittää siten, että sekä öljyntuotanto että alkuperäiskansat ja heidän kulttuurinsa voisivat menestyä Venäjän arktisilla alueilla.

Tutkimusryhmä on tunnistanut ainakin kolmenlaisia tapoja, joilla öljyntuotantoverkostot toimivat paikallisella tasolla. Kutsumme näitä kumppanuusmalliksi, yritysvastuumalliksi ja holhousmalliksi. Kukin malleista sisältää erityisen tapansa suhtautua alkuperäiskansojen yhteisöihin ja toimia heidän kanssaan paikallisella tasolla. Käytämme tutkimuksessa sekä oikeustieteellisiä että sosiologisia tutkimusmenetelmiä selvittääksemme mitkä öljyntuotantoverkostojen toimintamuodot takaavat parhaimman lopputuloksen alkuperäiskansojen paikallisyhteisöjen näkökulmasta.

Lisätietoa:

- Soili Nystén-Haarala, Lapin yliopisto